

Дзюба Т.А.

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

В теперішній час дедалі більшої актуальності набуває питання аналізу динаміки фінансового стану підприємства. Саме стійкий фінансовий стан промислових підприємств є передумовою добробуту працівників підприємства, своєчасного і в повному обсязі виконання бюджету, стабілізації економіки країни загалом. Фінансовий стан обумовлює конкурентоспроможність підприємства, його здатність підтримувати досягнутий рівень виробничої потужності. Будь-яке сучасне підприємство, функціонуючи в жорстких умовах ринкової економіки, може зіткнутися з проблемою різкого погіршення фінансової ситуації чи навіть банкрутства. У статті здійснюється аналіз фінансового стану підприємств машинобудування на прикладі окремих підприємств Хмельницької області. Проведений аналіз показав, що фінансово-економічні результати на підприємствах, обраних для аналізу, з кожним роком змінювались в гіршу сторону. Таким чином, запропоновано перелік заходів для покращення фінансової діяльності підприємств машинобудування.

Ключові слова: фінансовий стан, актив та пасив підприємства, необоротні активи, оборотні активи, власний капітал, довгострокові зобов'язання, поточні зобов'язання.

Постановка проблеми. Проблема аналізу фінансового стану підприємства та його оцінки залишається актуальною за будь-яких умов господарювання, оскільки, з одного боку, дане поняття є результатом діяльності підприємства, тобто його досягненням, а з іншого – визначає передумови його розвитку. Однією з найвищих цілей проведення оцінки фінансового стану підприємства є пошук резервів підвищення рентабельності виробництва з метою аналізу ліквідності та фінансової стійкості підприємства. Потребу такого аналізу можна пояснити, насамперед, тим, що досить часто підприємства не здатні правильно оцінити свій фінансовий стан, що в майбутньому створює серйозні перешкоди для їх ефективних платоспроможності та кредитоспроможності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам оцінки фінансового стану підприємства присвячені праці вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема, О. Білоуса, А. Воронкова, А. Герасимова, Е. Іоніна, С. Єрохіна, Е. Камишнікова, О. Кузьміна, І. Павленка, А. Поддєрьогіна, Т. Косової, Р. Слав'юка, А. Шеремета, І. Бланка, Г. Савицької, В. Бернса, Є. Брігхема, Р. Найта та інших. Незважаючи на це, невирішеними залишається низка проблем, зокрема визначення необхідних показників для проведення обґрунтованого та достовірного аналізу машинобудівних підприємств.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз фінансового стану машинобудівних

підприємств на прикладі окремих підприємств Хмельниччини.

Опис основного матеріалу дослідження. Фінансовий стан є однією із найважливіших характеристик діяльності будь-якого підприємства. Тому метою аналізу фінансового стану підприємства є пошук резервів та шляхів підвищення рентабельності виробничо-збутової та господарської діяльності, підвищення його платоспроможності як основи стабільної роботи підприємства та можливості виконання ним зобов'язань перед бюджетами, банками, кредиторами та іншими установами [1, с. 215].

Головною метою фінансової діяльності підприємства є отримання прибутків шляхом збільшення обсягів виробництва і реалізації продукції, нарощування власного капіталу та забезпечення стійкого фінансового стану. Для цього необхідно постійно підтримувати платоспроможність і рентабельність підприємства, а також оптимальну структуру активу та пасиву балансу [2, с. 116].

Найбільш доцільно починати аналіз фінансового стану з вивчення джерел формування та розміщення капіталу підприємства, оцінювання якості управління його активами та пасивами [3, с. 55].

Аналіз фінансового стану підприємств машинобудування проведено на прикладі окремих підприємств Хмельницької області, а саме: ПАТ «Термопластавтомат», ПАТ «Красилівський машинобудівний завод», ПАТ «Кам'янець-Подільськсільмаш», ПАТ «Кам'янець-Подільськавтоагрегат» та ПАТ «Завод «Темп». Першим етапом аналізу фінансового стану підприємств є оцінка обсягу та структури майна. Майно підприємств відображається в активі балансу підприємства, аналіз котрого представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Аналіз обсягу структури та динаміки майна окремих підприємств машинобудування
станом на 01.01. поточного року, тис. грн. *

Стаття	Роки	Підприємство				
		ПАТ «Кам'янець-Подільськийавтотракт»	ПАТ «Тернопільпластмаш»	ПАТ «Кам'янець-Подільськиймаш»	ПАТ «Завод «Темп»	ПАТ «Красилівський машинобудівний завод»
1. Необоротні активи	2013	15403	9034	1854	16153	99179
	2014	282895	7439	1706	14377	92958
	2015	241799	6135	1541	16140	89382
	2016	189746	3652	1387	15679	88166
	Темп зростання 2016/2013, %	1231,9	40,4	74,8	97,1	88,9
1.1. Нематеріальні активи	2013	773	28	159	6382	7380
	2014	48	0	159	5547	5630
	2015	162	0	159	5093	3011
	2016	165	0	159	4148	2843
	Темп зростання 2016/2013, %	21,3	0	100,0	60,0	38,5
1.2. Основні засоби	2013	12771	8347	1695	9771	91549
	2014	12110	6800	1547	8830	87131
	2015	11473	5496	1382	11008	83632
	2016	10708	3013	1228	11322	82584
	Темп зростання 2016/2013, %	83,8	36,1	72,4	115,9	90,2
1.3. Довгострокові фінансові інвестиції	2013	1859	659	0	0	250
	2014	270737	639	0	0	197
	2015	230164	639	0	39	2739
	2016	178873	639	0	209	2739
	Темп зростання 2016/2013, %	9622,0	100,0	0	0	1095,5
2. Оборотні активи	2013	312109	5024	6610	17212	37612
	2014	99285	5096	2226	21778	47889
	2015	95768	4451	2352	20275	33434
	2016	56367	989	2447	28376	25754
	Темп зростання 2016/2013, %	18,1	19,7	37,0	164,9	68,5
2.1. Матеріальні оборотні засоби	2013	4805	4264	6353	8461	22339
	2014	6762	3335	1921	12333	35521
	2015	14096	2763	2121	13209	25296
	2016	13308	800	2214	18976	21537
	Темп зростання 2016/2013, %	277,0	18,8	34,8	224,3	96,4
2.2. Дебіторська заборгованість	2013	307255	660	212	8074	14344
	2014	92412	1752	304	5396	11965
	2015	81660	1675	231	6307	8108
	2016	43058	148	231	8815	3815
	Темп зростання 2016/2013, %	14,0	22,4	109,0	109,2	26,6
2.3. Грошові активи	2013	49	100	45	677	929
	2014	111	9	1	4049	403
	2015	12	13	0	759	30
	2016	1	41	2	585	402
	Темп зростання 2016/2013, %	2,0	41,0	4,4	86,4	43,3

* Розроблено автором за даними фінансової звітності

З табл. 1 видно, що необоротні активи підприємства складаються з нематеріальних активів та основних засобів. За період з 01.01.

2013–2016 рр. на усіх підприємствах необоротні активи мали тенденцію до зменшення за виключенням ПАТ «Кам'янець-

Подільськавтоагрегат», де на початку 2013 р. структура необоротних активів була найнижчою і становила 15403 тис. грн у порівнянні із показником 01.01.2016 р., який становив 189746 тис. грн.

Незважаючи на зменшення необоротних активів на підприємствах, структура оборотних активів характеризується зменшенням на усіх підприємствах за виключенням ПАТ «Завод «Темп», де за останніх п'ять років відбувалось їх поступове зростання. До їх складу варто віднести матеріальні оборотні засоби, грошові активи та їх еквіваленти, а також дебіторську заборгованість. Збільшення оборотних активів на ПАТ «Завод «Темп» є негативним, оскільки грошові кошти в такому випадку не спрямовуються на розширення виробництва.

Загальний обсяг майна на ПАТ «Кам'янець-Подільськавтоагрегат» на початку 2013 року

становив 327512 тис. грн, а на 01.01.2016 року він становив 246113 тис. грн. В свою чергу, на ПАТ «Термопластавтомат» у 2013 році цей показник становив 14058 тис. грн і на період 01.01. 2016 року зменшився на 9417 тис. грн; на ПАТ «Кам'янець-Подільськсільмаш» у 2013 році – 8464 тис. грн і зменшився на 4630 тис. грн у 2016 році відповідно; на ПАТ «Красилівський машинобудівний завод» у 2013 році показник становив 136791 тис. грн і зменшився на 22871 тис. грн у відповідності до 01.01.2016 року; на ПАТ «Завод «Темп» на початку 2013 року – 33365 тис. грн, а на період 01.01. 2016 року цей показник збільшився до 44055 тис. грн.

Наступним кроком аналізу фінансового стану підприємства є оцінка обсягу, структури та динаміки основного капіталу підприємств, що аналізуються (табл. 2).

Таблиця 2

Аналіз обсягу, структури та динаміки капіталу окремих підприємств машинобудування станом на 01.01. поточного року, тис. грн. *

Стаття	Роки	Підприємство				
		ПАТ «Кам'янець-Подільськавтоагрегат»	ПАТ «Термопластавтомат»	ПАТ «Кам'янець-Подільськсільмаш»	ПАТ «Завод «Темп»	ПАТ «Красилівський машинобудівний завод»
1. Власний капітал	2013	11542	3013	5325	20504	70990
	2014	6188	1739	635	22432	68903
	2015	1683	239	132	24312	58399
	2016	-2051	266	-454	22638	58340
	Темпи приросту 2016/ 2013	-13593	2747	-5779	2134	82,2
2. Довгострокові зобов'язання	2013	23700	2210	0	10572	20179
	2014	119731	3303	0	10572	24305
	2015	23700	2121	0	7601	39150
	2016	23700	960	0	1542	44697
	Темпи приросту 2016/ 2013	0	-1250	0	-9030	221,5
3. Поточні зобов'язання	2013	292269	8835	3143	2293	46049
	2014	256259	7119	3297	3020	47694
	2015	305134	8226	3761	4502	25267
	2016	217808	3415	4288	19875	10883
	Темпи приросту 2016/ 2013	-74461	-5420	1145	17582	23,6

* Розроблено автором на основі фінансової звітності підприємств

За даними табл. 2 можна дійти висновку, що капітал підприємства складається із власного капіталу та зобов'язань підприємства. За виключенням ПАТ «Завод «Темп», де власний капітал поступово збільшувався за останні п'ять років, на інших підприємствах він поступово зменшувався, а на ПАТ «Кам'янець-Подільськавтоагрегат» та ПАТ «Кам'янець-Подільськсільмаш» взагалі характеризувався від'ємними показниками станом на 01.01.2016

року, що свідчить про неплатоспроможність підприємств, що досліджувались. В свою чергу, ПАТ «Кам'янець-Подільськавтоагрегат» характеризується незмінністю показника довгострокових зобов'язань – 23700 тис. грн, за виключенням 2014 року, коли цей показник становив 119731 тис. грн. В свою чергу, на ПАТ «Термопластавтомат» та ПАТ «Завод «Темп» цей показник характеризувався поступовим скороченням, в той час як на

ПАТ «Красилівський машинобудівний завод» даний показник збільшився майже вдвічі за період, що досліджувався. На ПАТ «Кам'янець-Подільськсільмаш» довгострокових зобов'язань взагалі не існувало. Варто зауважити, що збільшення довгострокових зобов'язань для підприємства є негативним фактором. Разом з тим, поточні зобов'язання на ПАТ «Кам'янець-Подільськавтоагрегат», ПАТ «Красилівський машинобудівний завод» та ПАТ «Термопластавтомат» за період, що аналізується, характеризуються поступовим скороченням. В свою чергу, на ПАТ «Кам'янець-Подільськсільмаш» цей показник зріс на 1145 тис. грн із 01.01.2013 по 01.01.2016 роки. Водночас на ПАТ «Завод «Темп» поточні зобов'язання, що становили 2293 тис. грн на початку 2013 року зросли аж до 19875 тис. грн станом на 01.01.2016 р.

Зменшення поточних зобов'язань є негативним фактором для підприємств, що свідчить про неможливість залучення додаткових коштів [4, с.195]. В умовах забезпечення нормального фінансування господарської діяльності підприємств необхідним є використання не тільки власних та позикових коштів, а й залучених, що робить підприємство більш стійким до зовнішніх змін [5, с. 65]. Збільшення грошових коштів можна забезпечити за рахунок реалізації зайвих виробничих і невиробничих фондів, здачі їх в оренду, виробництва і розробки нових видів продукції, продажу деяких застарілих основних фондів. Покращенню фінансового стану підприємств сприятиме зниження собівартості

продукції, що дозволить підприємству бути конкурентоспроможним на ринку збуту. Це можливо за рахунок впровадження нової техніки, технологій, більш раціонального використання матеріальних і трудових ресурсів, зменшення питомої ваги постійних витрат в собівартості продукції, пошук оптимального співвідношення власного і позикового капіталу, що забезпечує рентабельність власного капіталу. Таким чином, фінансовий стан підприємства є комплексним поняттям, що є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства.

Висновки і перспективи подальших досліджень. На основі проведеного дослідження, можна зробити висновки, що фінансово-економічні результати на підприємствах, обраних для аналізу, з кожним роком змінювались в гіршу сторону. Серед показників, які вказують на ефективність роботи підприємства, найкращими за період, що аналізується, володіло ПАТ «Завод «Темп». Недостатня кількість високоліквідних коштів призводить до того, що підприємства втрачають платоспроможність, що в свою чергу знижує їх конкурентоспроможність.

Тому для забезпечення фінансової стійкості необхідно не лише усунути деформації, викликані як недоліками господарської діяльності підприємств, так і прорахунками економічної політики держави, а й створити передумови для зміцнення фінансів підприємств шляхом запровадження сучасних механізмів управління фінансами.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Економічний аналіз діяльності підприємства. Навч. посіб. За ред. Савицької Г.В. – К.: Знання, 2004. – 654 с.
2. Слав'юк Р. А. Фінанси підприємств: Навч. посіб. / Р. А. Слав'юк. – К. : ЦУЛ, 2002. – 460 с.
3. Серебренников Г. Г. Предварительная экспертиза финансовой устойчивости предприятия / Г.Г. Серебренников // Организатор производства. – 2010. – № 2. – С. 54-56.
4. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: Підруч. / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк. – К. : КНТЕУ, 2006. – 491 с.
5. Косова Т.Д. Фінансові інститути в системі управління інвестиційним процесом: моногр. / Т.Д. Косова; ДонНУЕТ імені Михайла Туган-Барановського. – Донецьк, 2008. – 338 с.

REFERENCES

1. Savytska, H.V (2004), Ekonomichnyy analiz diyalnosti pidpryyemstva [Economic analysis of enterprise activity]. Kyiv: Znannya [in Ukrainian].
2. Slav'yuk, R. A. (2002), Finansy pidpryyemstv [Finance of enterprises]. Kyiv: TsUL [in Ukrainian].
3. Serebrennikov, G.G. (2010), Predvaritel'naya ekspertiza finansovoy ustoychivosti predpriyatiya [The preliminary examination of financial stability]. Organizator proizvodstva – Production organizer, 2, 54– 56. [in Russian].
4. Poddyer'ohin, A.M., Bilyk, M.D., Buryak, L.D (2006), Finansy pidpryyemstv [Finance of enterprises]. Kyiv: KNTEU [in Ukrainian].
5. Kosova, T.D. (2008), Finansovi instytuty v systemi upravlinnia investytsiinym protsesom [Financial institutions in the investment process management system]. Donetsk: DonNUET imeni Mykhaila Tuhana-Baranovskoho [in Ukrainian].

Одержано 05.02.2016 р.